

Barcelona, 17 de Maig de 1929

L'Esquella de la Torratxa

ANY LII - Núm. 2603. - 15 cts. - Atrassats 30

LA PORTERA MES BONICA

—Senyors, ja poden entrar: l'Exposició els espera.

Teatre Català NOVEDADES

COMPANYIA CATALANA DIRECCIÓ: CARLES CAPDEVILA

Avui, nit, AMADEU VIVES estrena la seva comèdia en 4 actes i 5 quadros,

Jo no ho sabia que el món era així!

Protagonistes, el colós **Enric Borràs** i la notabilíssima actriu **Josefina Tàpies**. Cinc esplèndides decoracions dels escenògrafs Batlle i Amigó. Demà, tarda, **El foc que es revifa malament**. Nit: **Jo no ho sabia que el món era així!**

Es d'espaxa en Comptaduria

VIES URINÀRIES

Impureses de la sang - Debilitat nerviós

Prou sofrir inutilment de les dites malalties, gràcies al meravellós descobriment dels

Medicaments del Dr. SOLVÉ

Vies urinàries: *Blenorragia* (purgacions), amb totes les seves manifestacions, *uretritis*, *prostatitis*, *orquitis*, *cistitis*, *gota militar*, etc., de l'home, i *vulvitis*, *vaginitis*, *metritis*, *uretritis*, *cistitis*, *anexitis*, *fluixos*, etc.; de la dona, per cròniques i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb els **Catxets del Doctor Solvé**. Els malalts es guareixen ells sols, sense injeccions, lavatges, ni aplicació de sondes ni bugies, etc., tan perillós sempre i que necessiten sempre la presència del metge, i ningú no s'assabenta de la seva malaltia. Venda 5'50 ptes. caixa.

Impureses de la sang: *Sifilis* (avariosis), *eczemes*, *herpes*, *úlceres varicoses* (llagues de les cames), *erupcions escrofuloses*, *eritemes*, *acné*, *urticària*, etc., malalties que tenen per causes humors, vicis o infeccions de la sang, per cròniques i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb les **Pindoles depuratives del Dr. Solvé**, que són la medicació depurativa ideal i perfecta, perquè actuen regenerant la sang, la renoven, augmenten totes les energies de l'organisme i fomenten la salut, resolent, amb poc temps, totes les úlceres, llagues, grans, floronscos, supuració de les mucoses, caiguda del cabell, inflamacions en general, etc., restant la pell neta i regenerada, el cabell brillant i abundós, no deixant a l'organisme rastre del passat. Venda: 5'50 ptes. flascó.

Debilitat nerviosa: *Impotència* (manca de vigor sexual), *polucions nocturnes*, *espermatòrrica* (pèrdues seminals), *cansament mental*, *pèrdua de la memòria*, *mal de cap*, *debilitat muscular*, *fatiga corporal*, *tremolors*, *palpitacions*, *trastorns nerviosos de la dona* i totes les manifestacions de la *Neurastènia* o esgotament nerviós, per crònics i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb les **Gragees potencials del Dr. Solvé**. Més que un medicament són un aliment essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós. Recomanades especialment als esgotats, a la juvenesa, per tota mena d'excessos (vells a cap edat), per a recobrar íntegrament totes les seves funcions i servir fins a l'extrema vellesa, sense forçar l'organisme, el vigor sexual propi de l'edat. Venda: Pessetes 5'50 el flascó.

Venda a les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i de les Amèriques

NOTA.—Tots els pacients de vies urinàries, impureses de la sang o debilitat nerviosa, adreçant-se i remetent 0'50 ptes. en segells per al franquex a **Oficines Laboratori Sókatarg, carrer del Ter, 16. telèfon 544 S. M. Barcelona**, rebran gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desentrellament, tractament i guariment de les dites malalties.

BICICLETES ESPORTS
ACCESORIS

SANROMÀ

Balmes, 62 - Telèfon 12303 - BARCELONA

DEMANEU TARIFES DE PREUS

"El qui té **Blenorragia** (purgacions) és perquè vol"

Quan esteu cansats de medicar-vos sense trobar millora, o bé no assoliu un complet guariment de vostra **Blenorràgia** en qualsevol de les seves manifestacions (*uretritis*, *prostatitis*, *crititis*, *artritis*, *gonocòciques*, *gonorrea crònica*, o «gota militar», etc., etc., de l'home, i (*vaginitis*, *metritis*, *leucorrea*, *fluixos*, etc., etc.), de la dona; exigiu al vostre farmacèutic els acreditats

Cachets Neisserinos

i obtindreu un ràpid i perfecte guariment de la vostra malaltia, discretament i sense molèsties.

De venda: **Barcelona**, SUAÑA, Escudillers, 8; BELTRÁN, Junqueres, 11; **Reus**, SOLER, Llovera, 26, i Centres d'especifics.

Mai les càpsules peruvianes Borrell

no han deixat de guarir aviat i radicalment les **BLÉNORRAGIES** (purgacions) **GONORREES** i tots els altres **FLUIXOS** de les vies urinàries, per **CRÒNIQUES** que fossin

Medicació discreta en el seu us

Venda: **SEGALA**, o a l'autor **A. BORRELL**
Comte de l'Asalto, 52, cantonada Sant Ramon. - **BARCELONA**

ANTONI LOPEZ

IMPRESSOR

Carrer de l'Om, 8

BARCELONA

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Llibreria Espanyola, Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes. Estranger, 5

CRÒNICA

JA HI SOM!

ENYORES i senyors:

Som a divendres, i diumenge s'inaugurarà l'"Exposició Internacional de Barcelona".

En aquesta hora, senyores i senyors, Barcelona oferirà al món l'espectacle de la seva síntesi treballadora. Davant del cos diplomàtic, de les representacions foranes, dels delegats d'arreu del món, es mostrarà la potència vitalíssima d'aquesta Ciutat, que, per damunt de tot i de tots, és un fet viu i esplèndid.

Si ens miréssim totes les coses del món, pel cantó "materialíssim" descobert pel socialisme del segle XIX, o sigui de la interpretació materialista de la història, no fariem cap cas de les festes i de les qüestions que no es referissin a la lluita de classe; però quan arribarem al món, ens donarien un cor i una interpretació sentimental de la història i de la vida, interpretació que podrà ésser tot el burgesa que es vulgui, però que no podem sostreure del nostre equipatge espiritual, per a veure de manera més optimista i més afectiva totes les qüestions del món.

Expliquem-nos: nosaltres estimem Barcelona, no tan sols per haver-hi nascut, això és un fet en el qual nosaltres no hi tenim art ni part. Podíem haver nascut en altra part, si els qui ens portaren al món arriben a sortir de viatge, però nosaltres estimem Barcelona, les seves parets i els seus carrers, els seus passeigs i les seves places, perquè sempre ens hi hem trobat bé, a la Ciutat, i sempre, enmig del nostre viure inquiet, ha tingut una ombra generosa on acollir el nostre malhumor o, el que és pitjor, el nostre avorriment; estimem Barcelona perquè ací hem après a estimar, a feros homes i a viure d'una manera plena i intensa. No podem fer-hi més; estimem la Ciutat encara que, a dreta llei, nosaltres no en siguem propietaris ni tinguem aspiracions d'ésser, un dia o altre, membres de la "Càmara Oficial de la Propiedad Urbana de Barcelona". Podem dir que, en el nostre amor, hi ha el desinterès més perfecte: no hi tenim res, a la Ciutat; no som amos de res; però també ho tenim tot. Barcelona ens ha donat aquesta visió optimista de la vida. Aquest esperit anímic de la Ciutat que no es veu, ni es palpa, però es pressent

i es sent, sabé mantenir aquella equanimitat i aquella justa reposada que féu possible el canvi miraculós. No hi ha, al món, un cas de vida pròpia de Ciutat tan extraordinari. Voltada sempre d'envejosos importants i poderosos que han volgut la seva destrucció, ha pogut créixer a empentes, però amb certa fortitud. No ha pujat amb aquella resistència necessària per a vèncer el curs del temps, però ha pujat i ha crescut contra les potències misterioses de Ciutats semblants i homes representatius d'altres tendències o altres races que han volgut anorrear el treball agermanat a mida que passaven anys i segles.

I així veieu que res no ha pogut destruir la seva puixança, que res no ha estat possible per a obrir un clar en la història del seu progrés; que no hi ha hagut pas medi de què Barcelona pogués calmar les seves ànsies de perpètua renovació. Quan no ha estat una vaga, ha estat un moviment polític; quan no ha estat una "Exposició d'Art d'avantguarda", ha estat la traducció dels darrers noms de la cultura contemporània; quan no ha estat un exemple d'alta ciutadania, ha estat una nova relació internacional amb el teatre del món; sempre ha estat o ha volgut estar present on hi hagués indicis de donar un nou pas endavant.

En aquesta hora que veiem que ha estat possible la inauguració de l'"Exposició Internacional de Barcelona", tantes voltes ajornada per les circumstàncies de la història i dels seus historiadors — en el sentit d'interpretar aquests més que com qui escriu històries, com qui les fa — Barcelona es mostra al món tal com és.

Senyores i senyors: Visca Barcelona!

FRANCESC MADRID

UN PREMI A LA CONSTANCIA

El poeta Cases de Muller ha guanyat enguany la flor natural als "Jocs Florals". La poesia que li han premiat, però, no és pas escrita de fresc. Es, segons ell, el seu *chef-d'oeuvre*. Fa cinc o sis anys que la té escrita, i cada any l'ha enviat als Jocs Florals. Cada any, però, l'ambiciós poeta ha vist defraudades les seves il·lusions. Finalment, enguany s'ha trobat amb un jurat o més benèvol o més comprensiu, que li ha atorgat el cobejat gusardó.

Un home de lletres, al qual acabaven d'assabentar d'aquest cas exemplar d'insistència, de fe en un mateix, digué, després d'haver llegit el poema premiat:

—Bé, així no ha estat pas un premi a la poesia. Ha estat un premi a la constància.

Un artista

Aquesta és una velleta de seixanta, de setanta anys. Vesteix de negre i porta al cap un mocador negre que li fa un bec agut damunt del front. Sota aquest mocador es veuen dos flocs de cabells blancs. Aquests cabells blancs fan més obscur el rostre de la velleta, que és un rostre treballat pels anys i les fatigues, color de terra cuita. Els ulls són negres, vius, intelligents; les celles molt poblades, es torcen en forma obliqua; la boca és ampla i sembla una arruga en les moltes arrugues del rostre. Sota la barba, el nus del mocador negre sembla un ocell.

Aquesta velleta va i ve del menjador a la cuina, es detura de tant en tant a contemplar com el seu fill treballa.

La casa és petita i clara. A la cuina hi ha una lleu música de cassoles al foc. Pel retall de cel del balcó — un blau pàl·lid, de cel de tarda — passen falziots i núvols de color de rosa.

El menjador és la cambra de treball del fill. Per això s'hi veuen un armari amb llibres, una tauleta carregada de pinzells, de colors, de vernissos, d'esmalts.

Ara són les vuit del vespre d'un diumenge. Amb el canvi de l'hora, encara queda claror. Mentre la mare dona els últims tocs al sopar, el fill aprofita aquesta claror per a treballar un xic. El fill treballa la ceràmica, l'art que té més regust d'antigor, amb un amor i un fervor inefables. Té la taula plena de potets de pintura vermella, blava, groga, verda; de pinzells; de plats, gerros i bujoles. La llum minvant del dia, que es fon en un to malva, dona a la blancor de la porcellana un brill esmortuït.

Mentrestant, la mare crida i s'enfada — però riu d'amat — perquè el fill no desembarassa la taula. Han de sopar! Han de sopar!

Dóna volta al commutador de la llum, va i ve de la cuina a la taula, diu que si s'enfadarà, llençarà tots aquells plats i olles. Però mira els plats i olles amb un gran amor i els agafa — per a fer una mica de lloc a taula — amb el mateix respecte que si agafés la custòdia.

Sopen mare i fill. Pel balcó entra, amb la primera fresca de la nit, l'olor dels jardins propers: clavells, roses, xeringuilles, anglesines. S'ouen els primers gramofons, que oïrem, ja, cada dia, fins que arribi l'Octubre.

Quan el sopar ha acabat, la mare recull els plats de menjar — n'hi han d'altres a la casa: els que pinta el noi —, els coberts, plega les estovalles. I es retira a la cuina.

Abans ha deixat una tassa de cafè a la taula, hi ha tornat tots els estris que abans havia retirat. El fill encén un cigar, agafa una bujola, agafa els pinzells, els esmalts, els vernissos, i torna a treballar. Amb febre, amb fe, amb entusiasme.

Quan ja la nit és alta, la mare crida des del llit:

—Noi, vés-te'n a dormir! Mira que demà t'has de llevar de matí!

El fill respon, breu, amb un:

—De seguida, mare.

I segueix treballant. Aquest home, el fill, és un home jove, alegre, que sap fer del treball una festa. Aquest home és ros com una panotxa de blat morenc i té uns ulls clars com dues gotes d'aigua.

I té una ànima puríssima d'artista. Treballa en la solitud i el silenci, té por de la gent. Estima la seva obra, però tem que no sigui perfecta. Nosaltres, però, que hem vist els plats i els gerros d'aquest ceramista, hi veiem grans perfeccions, grans encerts.

Ell treballa en un ofici manual, treballa, a vegades, deu i dotze hores. I quan arriba a casa, sempre li queda un xic de temps per a dedicar-se a les seves ceràmiques. Això — aquesta fe, aquest amor, aquest entusiasme — a nosaltres ens sembla admirable.

Aquest home, aquest artista, és Salvador Vilà, que exposa a les Galeries Dalmau la seva obra. Es un obrer, un obrer que honora Catalunya.

LLUIS CAPDEVILA

LLUIS GRANER

La setmana passada morí a Barcelona el pintor Lluís Graner. Això és molt possible que molts de vostès no ho sàpiguen: els nostres diaris, els diaris catalans, han pogut disposar de tan poc espai per dedicar a aquest artista català! Veritablement, la mort d'un artista, d'un home que ha lluitat, que ha treballat pel nostre teatre, que s'ha sacrificat per ell, no té gaire importància.

Els diaris no poden dedicar massa espai a la mort d'un artista. Un diari no pot ocupar-se amb massa extensió d'un artista. El diari s'ha fet per a les informacions d'esports, per a la truculència dels crims sensacionals, per a les pàgines de cinematografia, que donen un bon rendiment a l'administració.

El fet és que ha mort Lluís Graner, i que ha mort en el silenci, en un silenci gairebé absolut. No es mereixia això el pobre i gran artista. Però això és conseqüència de la nostra època, conseqüència llastimosa i vergonyosa. Amb les teories de la deshumanització de l'art, del maquinisme i d'unes quantes beneiteries més sense fonament ni estabilitat, s'ha perdut el respecte que abans hom tenia per l'artista. Avui s'admira al que viu del cop de puny o del cop de peu. En matèria d'admiracions, hem descendit de categoria.

Lluís Graner no mereixia ésser oblidat d'una manera tan trista. Fou un dels homes que posà més entusiasme en la seva obra. Fou un artista de personalitat ben definida. I un artista — cosa que cal no oblidar — d'esperit profundament racial.

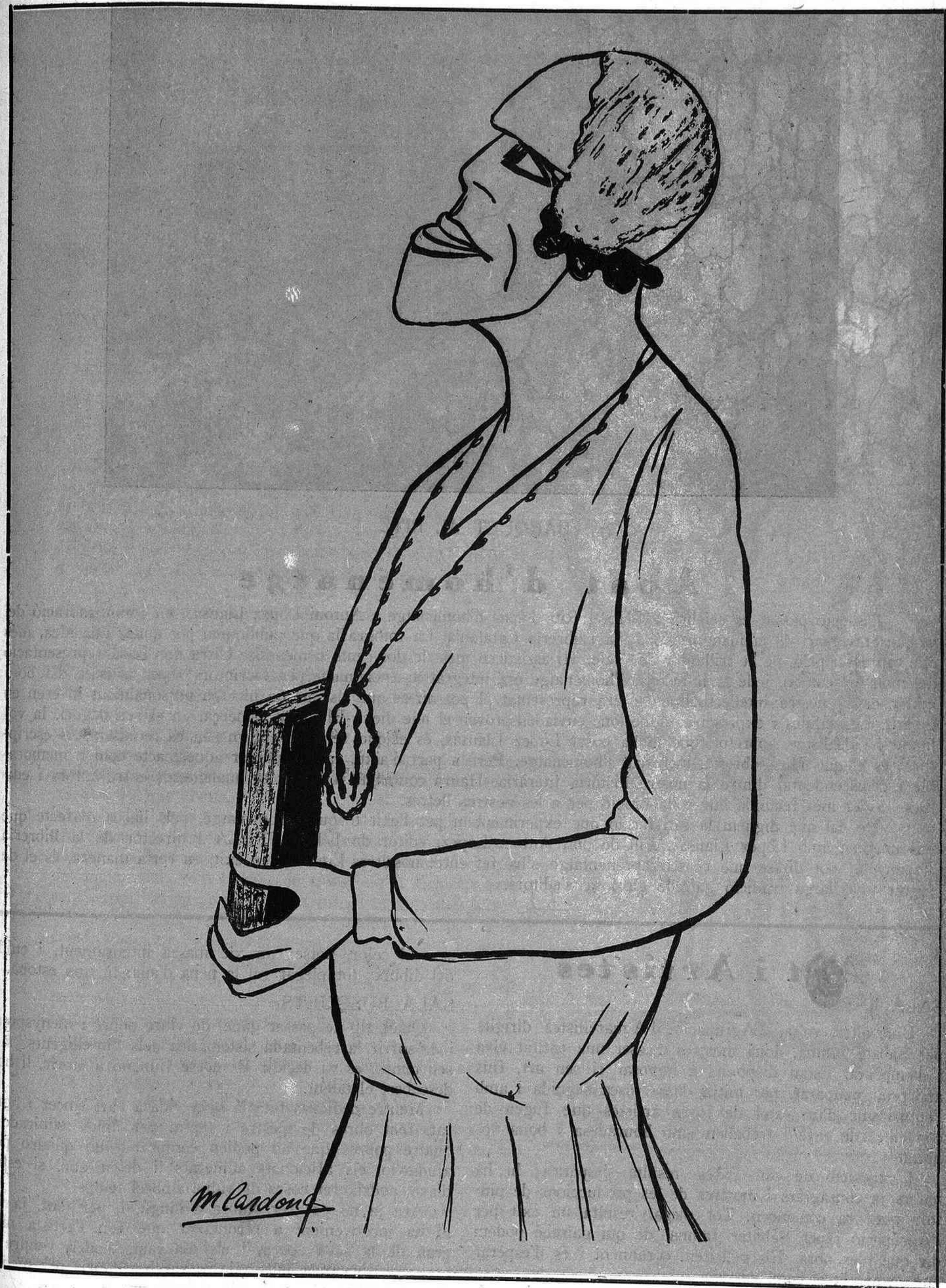
La seva obra pictòrica és digna de tot respecte per la sinceritat que traspuia.

Però cal recordar, a més del pictòric, un altre aspecte, el més important potser, de la personalitat d'aquest artista. Lluís Graner fou un gran animador de les coses de l'esperit. I això, a casa nostra — que ha estat sempre un estany d'aigües mortes — és una gran cosa.

Lluís Graner ha estat l'empresari més digne de Catalunya, ha redimit el tipus mesquí de l'empresari. La seva actuació al Principal és d'amable recordança. Avui hi ha qui viu d'haver-se enriquit en aquella actuació de Lluís Graner al Principal. I gaudeix del respecte i la consideració de tothom gràcies a aquella actuació. Lluís Graner no sabé fer diners al teatre. Com que era un artista i no un empresari vil, sols sabé gastar-n'hi.

Avui ha mort cansat i oblidat. Que la seva memòria ens sia gloriosa a tots els qui veritablement estimem el teatre català.

VIRAI.

MARIA VILA

que divendres passat celebrà el seu benefici.

BANQUET AL RITZ

Apat d'homenatge

Dissabte passat es celebrà a l'Hotel Ritz l'apat d'homenatge a Antoni Lòpez Llausàs, en commemoració del cinquè aniversari de la inauguració de la Llibreria Catalònia. La fotografia que publiquem pot donar una idea, més que cap descripció, de la brillantor de l'acte. Hi assistiren més de dos cents comensals. Ultra una bona representació del món del comerç i de la indústria, l'homenatge era integrat essencialment per escriptors i per artistes. El bo i millor de la nostra intel·lectualitat hi era representat. I pot dir-se que els que no hi eren personalment hi eren en esperit. Les càlides i expressives adhesions enviades provenen el que diem. El talent esmerçat en el seu negoci; la voluntat i l'idealisme, sobretot, que hi ha posat Lòpez Llausàs, és el que féu que entorn seu es reunissin els escriptors; és el que féu, sobretot, merescut l'homenatge. Però a part d'això, cal considerar aquest acte com a memorable i transcendental dintre la nostra història literària. Haurà contribuït a esvaïr els malentesos entre autors i editors i a fer més fecunda llur col·laboració per a les nostres lletres.

No cal que diguem la satisfacció que experimentem per l'èxit d'aquest homenatge, pels llaços d'afecte que ens uneixen amb Lòpez Llausàs. Fill de don Antoni Lòpez, editor de L'ESQUELLA i director de la Llibreria Espanyola, pot dir-se que el seu aprenentatge s'ha fet entre nosaltres i que el seu èxit, en certa manera, és el de seguir una llarga tradició gairebé gloriosa d'editors.

Art i Artistes

SALA PARES

Una altra volta, l'Agrupació d'Aquarellistes dirigits per Sabaté Jaumà, donà mostres d'ésser una entitat viva i d'empenta. Estan disposats a imposar el seu art, fins ara prou malparat, per mitjà d'una tasca seguida i amb l'entusiasme d'un estol de joves artistes que fugen de converses de cafè i treballen amb honradesa i bona voluntat.

L'exposició de càn Parés resulta simpàtica; hi ha valors ja consagrats i mostres de les produccions de pintors que ara comencen. Tot plegat resulta un èxit per l'Agrupació i per Sabater Jaumà, de qui gairebé podem dir que n'és obra. Els felicitem coralment i és d'esperar que segueixin el camí emprès.

Uns paisatges força interessants i uns retrats que, sense ésser dolents, no maten de bons, ens presenta el pintor Mombrú. Aquest artista té molt bones qualitats;

sent el color, potser un xic massa intensament, i cuida del dibuix; tot plegat val la pena d'anar-hi una estona.

SALA BUSQUETS

Quan, tip de passar gana, de viure pobre i menyspreat i de sofrir la rebentada sistemàtica dels "intelligents" del seu temps, es va decidir Francesc Gimeno a morir, li han descobert el talent.

Mentre dedicava tota la seva vida a l'art sincer i honorat, fent obres de mestre i tenint per únics admiradors quatre pobres que no podien comprar-li un quadre per ajudar-lo, els aficionats adinerats li deien que, si estudiava, podria fer coses de vàlua amb el temps.

Ara ja no pot fer ombra a ningú, i, per tant, ja no hi ha inconvenient a reconèixer que fou l'artista més gran de la seva època, i els marxants poden vendre a preus de joia unes teles que es varen adquirir per menys del que valien abans de pintar-les.

Es repetirà aquest cas amb el pobre pintor Roman Ribera? Fóra una vergonya més per a l'art català.

BORIEL.

Una visita als mercats

Diumenge passat, amb motiu de complir-se el ban de l'Ajuntament referent a la "uniformitat" dels venedors en els mercats de la nostra ciutat, vàrem anar a donar un tomb pels que vàrem poder. Es una mida que la trobem molt encertada i digna d'elogi.

Totes les venedores vestides de blanc, i moltes d'elles engalanades amb flors, donaven un aspecte alegre, lluint les seves cares maques.

Les parades, pintades de nou, tenen l'aspecte de més llimpiesa i higiene.

La veritat, el mercat que més ens va agradar, va ésser el del Poble Nou. Creieu que feia goig de debò. El director, senyor Vila, devia estar satisfet.

AGREDOLÇOS

UNIFORMITAT

Dos cronistes, quotidians i admirables, dissertaven dies ha, des de les columnes de la nostra premsa, dels efectes, estètics o higiènics, que la barba i l'afaitat produeixen en els rostres masculins.

Què voleu! Les circumstàncies inviten—amablement— a parlar de tot. Del vestit tendre i gai de la primavera, de l'eixut o de les collites, de les barbes d'un Cambó o d'un Russinyol o de la cara rodona i rasurada d'un dolcíssim poeta...

El tema és, altrament, prou interessant, prou transcendental, prou ric en conseqüències per temptar un cronista. Quantes i quantes reflexions no poden suggerir-vos, en efecte, la moda actual de l'afaitat en els homes, del cabell curt en les dones!

El gust canvia tan ràpidament, que la moda i l'estètica femenina s'ha renovellat completament de la guerra ençà. Es pot dir que abans, un cap de dona, el mateix que una bona barba, constituïen un monument. Imagineu, doncs, ara, l'encert, la gràcia i el gust individuals influint—sense oblidar les tendències de la moda— en l'elecció i erecció del monument, com havien de contribuir a l'aspecte personal, com havien de diferenciar uns semblants dels altres.

Hem de tenir en compte que la moda no respon a un caprici, sinó que, considerada en les seves línies generals i directrius, obeeix a causes més profundes, a estats psicològics de les societats. Així és ben cert, com deia un dels pocs bons pintors que resten avui dia, que per un retratista modern el rostre no té ja cap importància. Li basta que la silueta general del seu model es presti a un arabesc extravagant o serveixi de pretext a combinacions arbitràries de masses i colors.

I si el rostre no té cap importància és perquè gairebé no existeix. El pintor de retrat que en certs aspectes queda emparentat amb el novellista i amb l'historiador, no té ja necessitat d'ésser un bon psicòleg per descobrir el caràcter moral, el pensament secret del model. Les cares tenen totes la mateixa expressió o bé, si voleu, són totes elles igualment inexpressives.

En realitat, aquesta mateixa simplificació, aquesta mateixa unificació la trobem en les novel·les dels escriptors de les generacions noves, en les quals la psicologia hi és absent. Cap passió: en lloc de l'amor, uns quants gestos, unes reaccions purament fisiològiques.

Aquesta uniformitat s'estén, sobretot en les dones, a tot el cos. El cos ideal és el de l'efebus, un cos prim i alt

LA PREOCUPACIO D'AQUESTS DIES

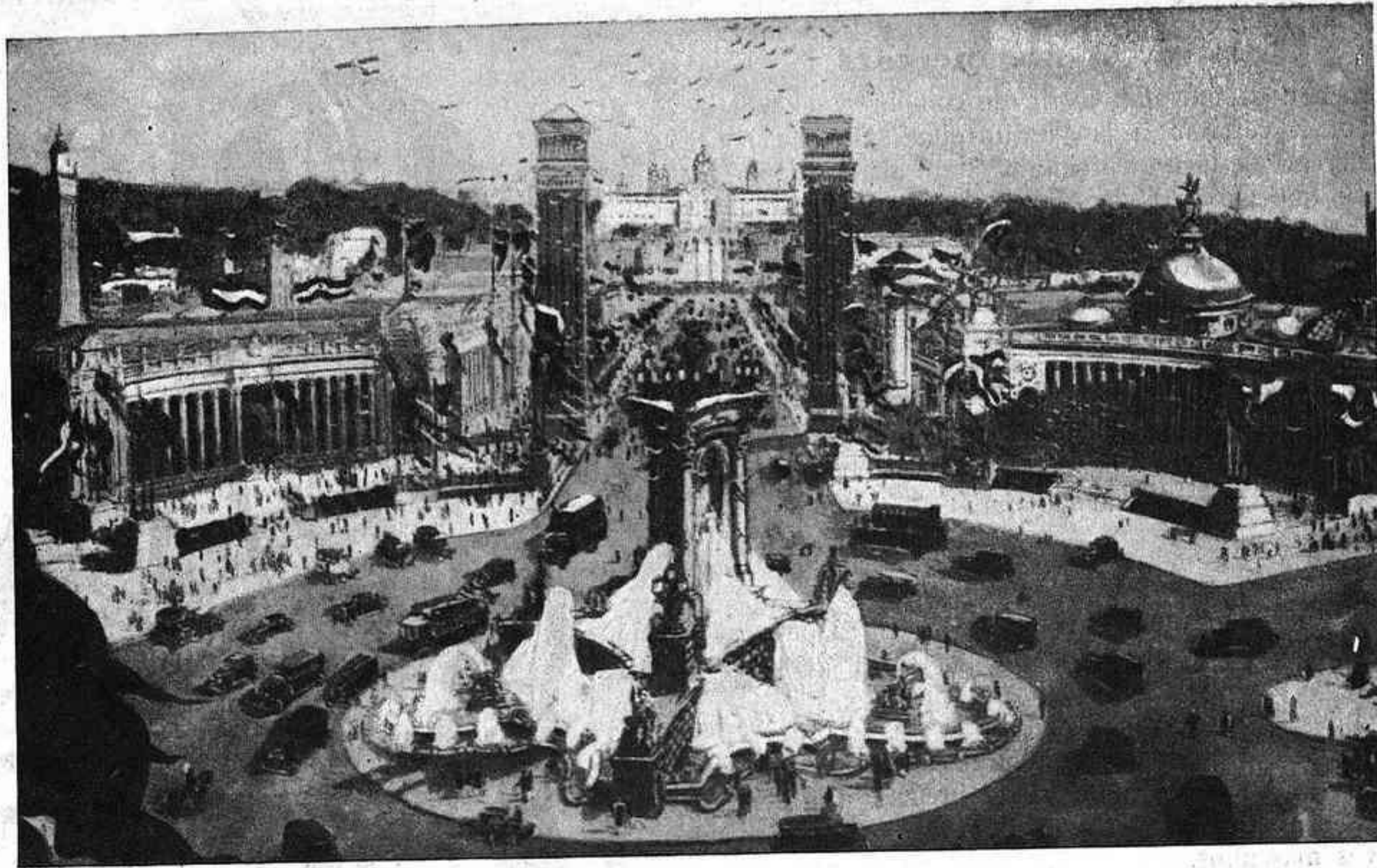
—Amb aquest famós crim, ja no sé on tinc el cap.

en el qual totes les rodoneses hi són dissimulades embotint el cos en una beina de cautxú.

Moltes vegades hom ha assimilat la màquina humana a un motor. L'enginyer s'ha inspirat, evidentment, en un model vivent. Però, per una mena de mimetisme, a força de viure entre les màquines, l'home va prenent l'aparença d'un autòmata.

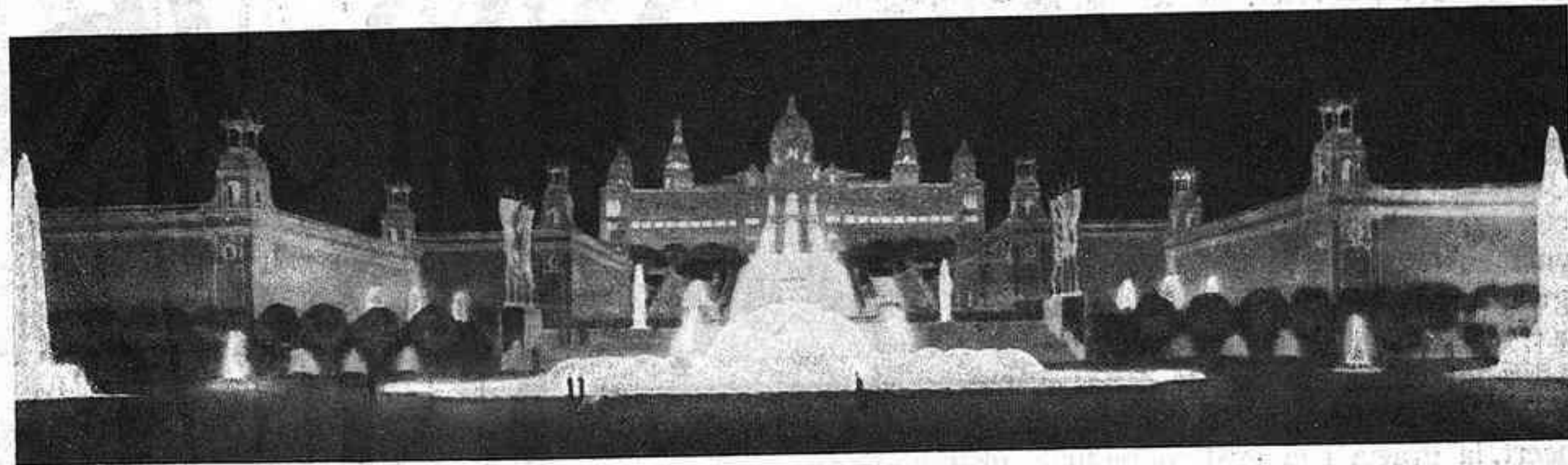
la cara afaitada poden ésser ben bé un símbol. Els homes la cara afeitada poden ésser ben bé un símbol. Els homes són com a peces idèntiques d'un gran mecanisme.

PEROT

Plaça d'Espanya

Entrada a l'Exposició

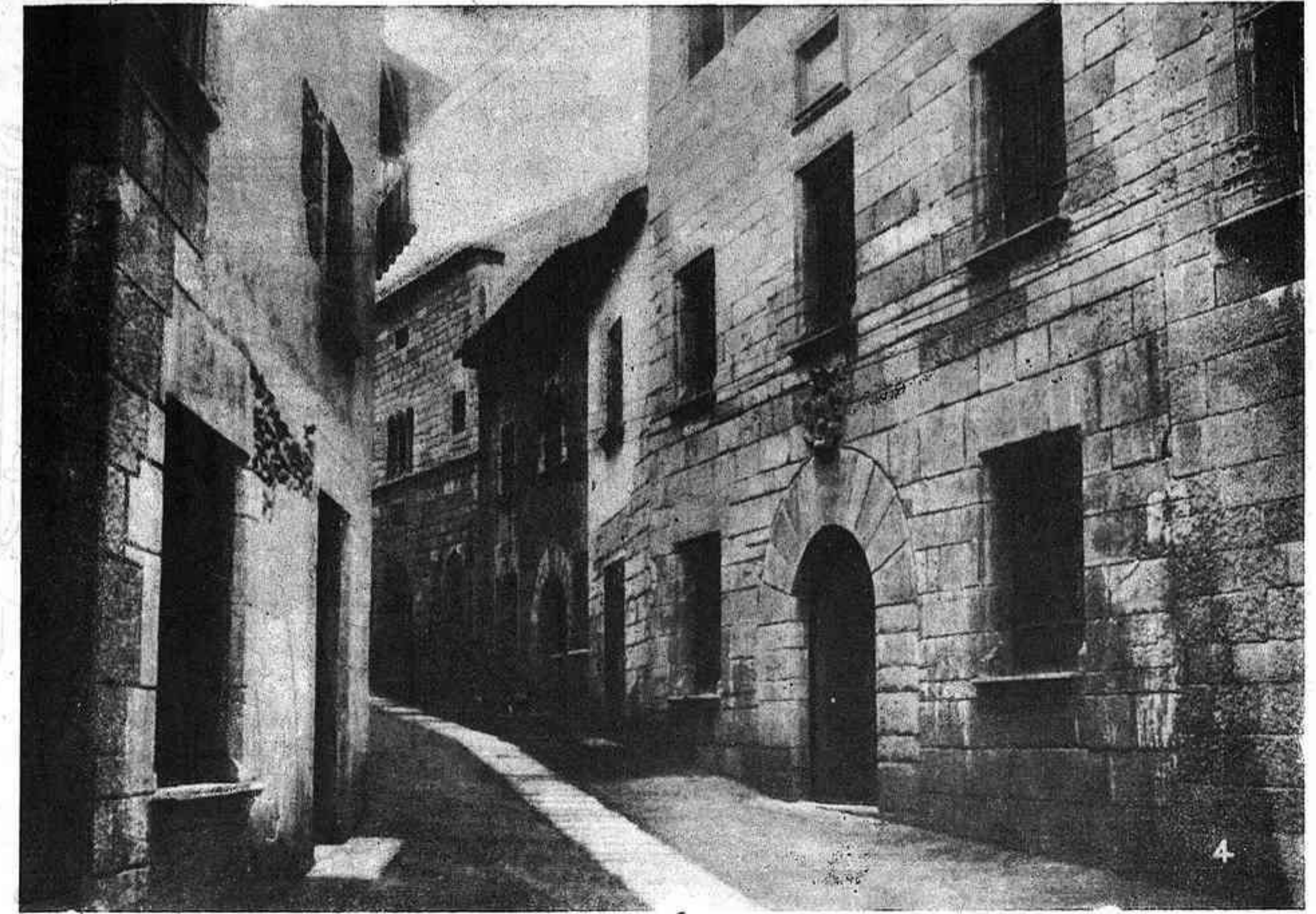

Les tres places escalonades amb les fonts lluminoses

Font lluminosa

Exposició
Internacional
de Barcelona
1929

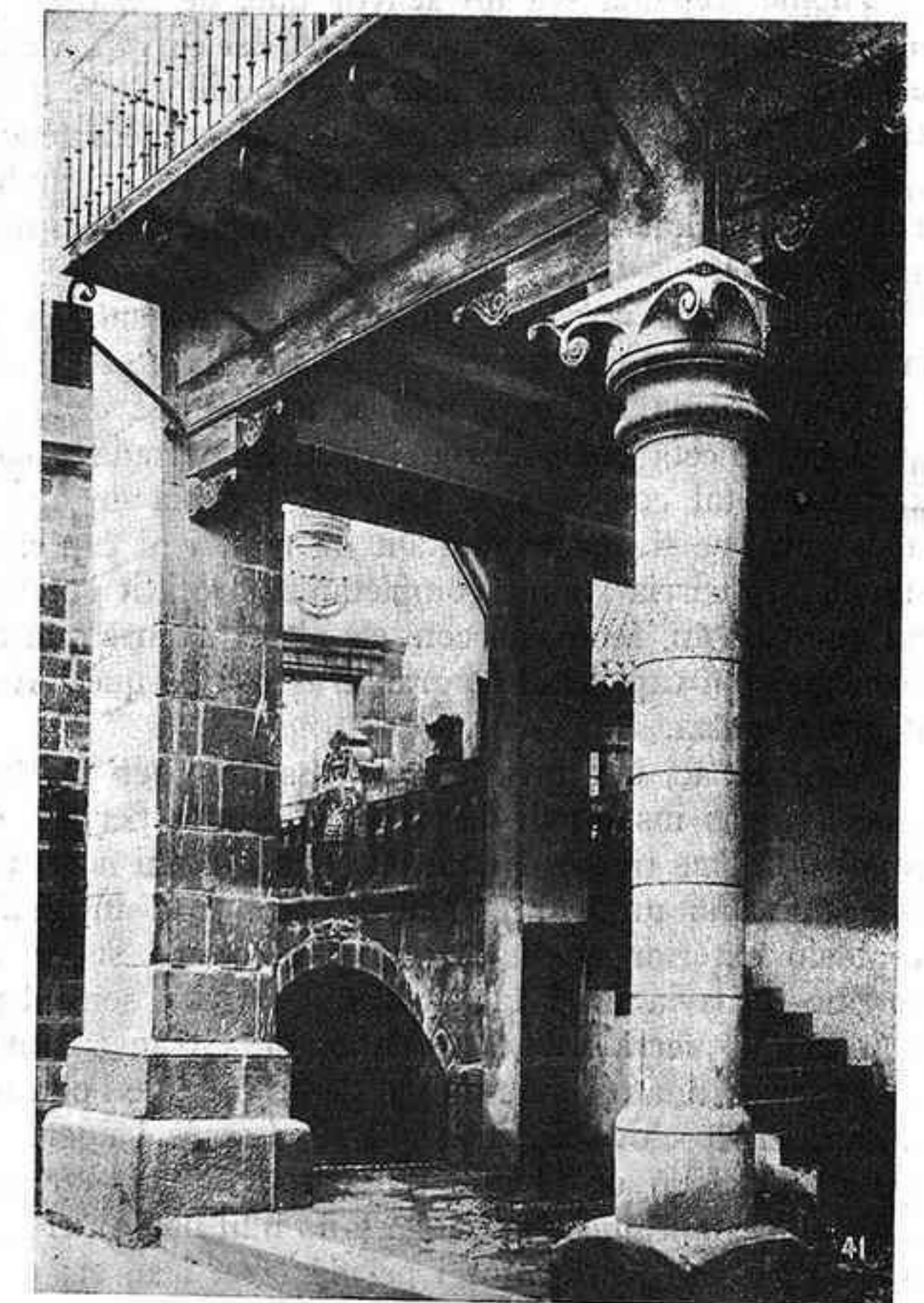

Poble espanyol

Barri Català

Poble espanyol — Plaça Major
(Cases de Santillana i de Riaza)

Poble espanyol — Plaça major, un extrem de les façanes
(Pòrtic de Casbas i pont de Cambado)

LA CANÇO

Tinc l'ànima dormida d'un so dolç;
duc l'ànima dins l'ànima d'una subtil musica;
l'ala del so m'acaricia el pols
i la meva ànima es deixonda una mica
i poc a poc reprèn el somni dolç.

Segueix el ritme de la cançó dolça
i ara s'acosta i ara marxa lluny
i torna com un vent que tot ho espolsa
i ànima endins s'esmuny.

I dintre meu batega i riu i plora
i canta i vibra i floreix i es fon
i em porta el goig del món ben a la vora
i en el ritme del cant trobo el ritme del món.

I visc pel cant i ell em farà reviure
car la cançó és Déu omnipotent
que s'encarna, i és un esperit lliure
que viu del ritme alat, eternament.

SALVADOR PERARNAU

L'home trepanat

L'home trepanat era un senyor que, de resultes d'una butllofeta maligna que se li féu al tel del cervell, va haver de sofrir, un jorn, la més delicada i perillosa de les operacions. En pocs mots, un home al qual una eminència de la cirurgia li havia serrat materialment el crani, i amb meravellosa habilitat li havia tornat a enganxar després de curar-lo.

Imagineu-vos la proesa que representa per a la ciència mèdico-operatòria un cas semblant; la closca del pacient fou tallada en rodó, més amunt de les celles, com aquell qui enceta una síndria, i després tornada a col·locar exactament tal com estava. La pell, a còpia de dies i de molta cura, se li anà enganxant de nou, i al cap de cinc setmanes ja corria l'home completament reeixit i més content que tothom, fent vida com els altres i sense que ningú li conegués en cap detall la gran tragèdia de què havia estat protagonista.

Però vet ací que un dia, tot passejant per la Rambla i en el precís instant de llevar-se el barret per a saludar un amic, l'home trepanat notà que el seu crani no era prou fixe, que amb un lleu moviment, amb una insignificant propulsió exterior de no res, tota la closca superior del cap que li havia estat tallada, es bellugava sensiblement, de dreta a esquerra o d'arrera en avant, estranyament, com la tapadora d'una olla que no fos de la mida de l'olla o com un casquet de clova de coco que li vingués balder.

La impressió de l'home trepanat en constatar aqueix fracàs fou tràgicament horrible. I no n'hi havia per menys. Es palpà el cap pel davant i pel darrera, i sí, sí; el crani s'havia anat desenganxant com un bibelot de porcellana esquerdat, al qual haguessin posat un "syndeticón" o una pasta dolenta per adobar-lo. El famós cirurgià havia tingut gran cura per tal que la pell se li unís bé, enfortint-

COM CADA ANY

—Cregui que li està molt bé.

—A mi, doncs, ningú no m'ho treu del cap que m'està malament.

se-li degudament, però, a dintre, l'ossamenta restava desconjuntada.

Tot això no li produïa a l'home trepanat cap mena de dolor físic, però era per a ell un suplici, un constant neguit sentir-se bellugar, al més petit sotrac, tota la clepsa. Prou intentà anar sense barret per no haver de tocar-se-la poc ni molt, per fou inútil; una mica de vent que fes, la patacada amable d'un company, la carícia d'una senyora amiga, qualsevulga sensació física era prou per a moure-se-li de lloc aquell crani balder, que tan aviat se n'hi anava endavant arran dels ulls, com endarrera, com de costat a tall de gorra de pinxo; no hi havia por que li saltés, car la mateixa pell i el cuir capillar li servien d'aguant, però era un turment.

I aqueix turment, de per si insostenible, s'agreujà encara més quan l'home observà en ell quelcom paorosament esfereïdor; quan s'adonà que per l'obertura del crani trepanat, per l'esquerda interior del seu meló, li fugien sovint les idees i se li escorrien avall, entre la dermis i els tendons, per tot el cos. Tant era així, que, de vegades, quan en volia caçar alguna que se li havia escapat i tornar-la a la massa encefàlica, no tenia altre remei que adoptar el procediment dels que senten que els cau un botó de camisa samarreta avall, que el fan pujar anant arrugant amunt la samarreta fins que el treuen pel coll; així ell pescava les idees fugisseres, i anant arrugant la pell, amunt, amunt, intentava tornar-les al cervell.

Un dia l'home trepanat eixí al carrer després d'ha-

ver-se fet fer la "capicura" per la seva dona; volem dir que tingué molt compte que la closca trepanada estés perfectament centrada damunt del cap.

Però aquell dia precisament espantava només de mirarlo a tots els vianants que es toparen amb ell. L'home trepanat tenia la cara i les mans fosques, de to de plom, com un malalt del fetge desahuciat.

—I doncs, què té?... que no està bo?—li preguntaven.

Era que s'havia tornat pessimista i els pensaments negres se li havien escorregut per tota la persona.

FRA NOI

Pluja a muntanya

Vinc de muntanya i porto la claror dels cims i la melangia de les boires que s'hi arrossegueu.

He vist mil paisatges diferents amb mil i un camins que s'hi perden. Duc esperit endins l'esbranzida dels penyals encimballats, cimbrejants de misteri i de calma. Hi he sentit el silenci pregon, tan pregon, que t'eixorda.

I, a muntanya, hi ha plogut.

Voldria dir-vos el misteri de la pluja a muntanya.

La pluja a muntanya no és pas com la pluja a ciutat. A ciutat la pluja apar domesticada. Alguna vegada desborda i els carrers devenen torrentades. Però això és poc sovint. A muntanya la pluja salta selvatgement. Es una enorme cabellera estesa, però una cabellera de serpents horribles que a cops de cua assoten els penyals. És rebolca per les bagues de pins i cada pi esdevé una copa verda que vessa. Es com una gran ploralla dels penyals altius. El llamp espetega follament per les cingleres i una fosquetat paorosa envaeix aquelles valls solitàries.

Jo he passat dessota els pins darrera de la pluja.

Uns rams de boira esquinçats voleiaven per l'horitzó com parracs d'una bandera violada en la lluita. Els pins eren grans degotalls. Feien un plor d'Anna-Maria, tot cabelleres fins als peus.

Després ha tornat a ploure. Han passat les nuvolades com vespes de la ira de Déu; han clavat el fibló per aquells cims feréstecs i els rius s'han embotit com braços inflats.

* * *

Un moment sublim: El moment de la posta entre boirades. El sol ponent era una immensa custòdia d'or sota el cortinatge dels núvols que li feien de tàlem. Ha aclucat l'ull immens i ha continuat la pluja.

Quan hom està arraulit sota els llençols pairals, la pluja sap una cançó manyaga. Les canals fan una rialla esberlada de perles i hom s'endormisca sota aquella non-non.

Les fangueres van creixent al defora, s'esllavissen els penyasegats i hom s'imagina el torrent que salta desbocat fent sacsejar la crinera roja.

A l'endemà la verdor és més neta. El paisatge és un immens vidre verd per on hi han passat els draps humits de les nuvolades.

SALPER

Els rostres fidels

En dos magnífics editorials de "La Nau", En Rovira i Virgili ha fet l'elogi dels homes barbuts que, amb tot i les modes depilatòries, s'han mantingut conseqüents al pèl i continuen deixant-se la barba.

Uns ateneistes ho comentaven l'altra tarda al pati dels "sastres":

—Ara que només gasten barba els coristes d'òpera barata? Tanta transcendència té aquest tema, perquè el nostre primer periodista polític hi dediqui dues cròniques?...

—No em negaràs que és un assumpte peliagut; a més, En Rovira és un home de conviccions arrelades, i porta un bigotet tan arrelat com les conviccions. Sabeu per què se'l deixa, ell, el bigoti?... Perquè una vegada el "sereno" de "La Mulassa" li va dir que s'assemblava molt al rei Alexandre de Sèrbia.

—I ell, què hi diu?

—Ell diu que no és veritat; que si hi ha cas, és l'altre, que s'assembla a ell.

NOVEDADES

Unes quantes representacions de teatre francès a càrrec de Jacques Baumer i Betty Dausmond. Obres de Natanson, Pagnol, Bernstein i Duvernois. Es a dir: repertori del "boulevard", ultraparisenc. I un xic corrupte, un xic "faisandé". Damunt l'anterior color de rosa — rosa d'úlcer — hi ha ara unes quantes pinzellades negres. Hom juga avui a l'amoralitat i al pessimisme irònic — última reminiscència del romanticisme —, com abans havia jugat a l'adulteri.

Abans s'anava a la morbositat per l'ensucrament, com hom pot recordar en Bataille, per exemple. Avui s'hi va per la brutalitat. Es un canvi, no pot negar-se. No sabem si és una millora.

Bernstein és el comediògraf que més ha assolit aquesta brutalitat. Bernstein és un dels mestres de la dramaturgia francesa. No obstant, nosaltres no sentim massa simpaties per l'obra dramàtica de Bernstein. Es una cosa freda, pos-tissa, artificiosa, poc humana. I, a més a més, truculenta, d'una truculència desagradable i feixuga. Rera dels crits i els renecs i les passions del teatre de Bernstein no hi ha més que una certa traça i una mica de paper pintat. Algú ha dit que Bernstein es renova, es modernitza, es posa a to amb el temps. Nosaltres no ho creiem així. En aquest "Félix" d'ara hi hem vist tots els defectes, o que nosaltres creiem defectes de les obres d'ahir: els trucs, la gran escena, la violència trepidant de les escenes. La cruessa i la valentia de Bernstein en "Félix" no tenen més que una valor molt relativa.

Marcel Pagnol és un autor nou. D'ell coneixem "Jazz" i aquest "Topaze" d'ara. Més fi, més artista que Bernstein. Però un amargat també, un cínic, si el cinisme és la manera de veure les coses tal com són i no com haurien d'ésser.

El diàleg és àgil, breu, nerviós. En Marcel Pagnol hi ha un comediògraf de mèrit, molt digne d'elogis.

Coneixem algunes comèdies de Jacques Natanson, en recordem una "Le greluchon délicat", que no és pas per a "jeunes filles". Natanson és un autor que sent una certa pre-

dilecció per les intimitats d'alcova. Remenar la porqueria per a treure-la, ens sembla bé. Remenar-la pel gust de remenar-la, no. Així, nosaltres, que no ens espantem davant d'un "Dardamelle ou le cocu", d'Emile Mazaud — perquè cap de les companyies franceses que amb tanta freqüència ens visiten, no representa aquesta obra? —, tenim un gest d'instintiva reserva davant les comèdies de Natanson, que són comèdies de bidet.

Henri Duvernois és més suau, més delicat. Més burgès? No, car en ell hi ha, moltes vegades, un veritable artista. "Eusebe", és una comedieta amable, d'una gràcia malencònica, plena de distinció.

Jacques Baumer i Betty Dausmond són dos dels artistes francesos més distingits i menys amanerats que coneixem.

TALIA

Amichatis ha obtingut un gran triomf amb la seva obra "La vida d'un del públic explicada per ell mateix". Un triomf ben digne i merescut, val a dir-ho. Val a dir-ho, perquè a casa

nostra, sobretot d'un quan temps ençà, es regategen l'elogi, l'efusió, la cordialitat, i tot ho reguem amb vinagre. L'únic que no es regateja és la censura. Nosaltres la escrivim amb veritable disgust. Voldríem trobar bones totes les obres.

"La vida d'un del públic explicada per ell mateix", és una obra forta, potent, vigorosa; una obra de joventut. Perquè joventut no vol dir inexperiència, vacil·lació, tartamudeig. Joventut vol dir plenitud. Sobretot en el nostre feare, on tot fa pudor de vell, de ranci.

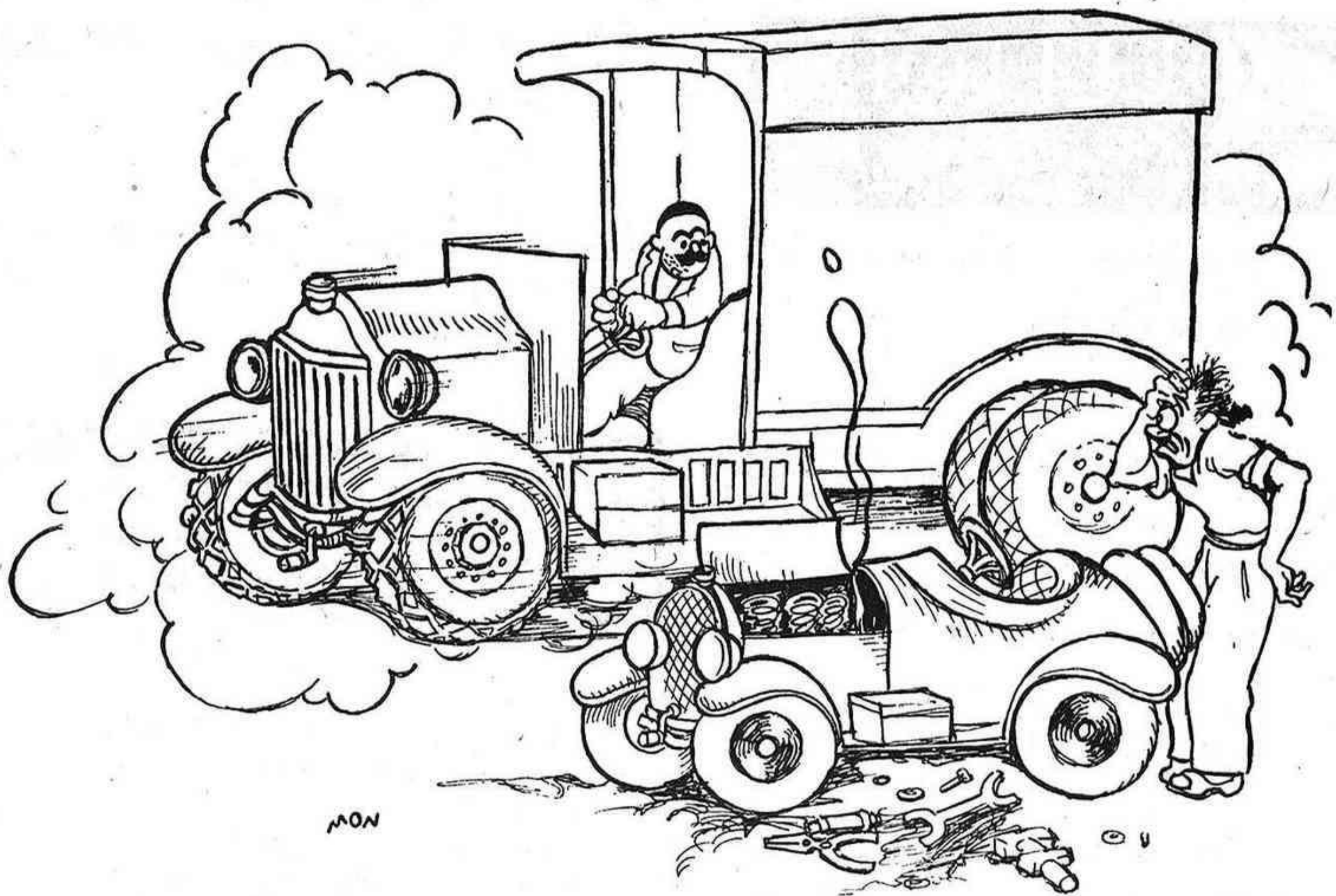
Amichatis ha escrit, amb "La vida d'un del públic explicada per ell mateix", una gran obra; una obra càlida, efusiva i cordial; una obra que interessa i apassiona. I l'ha escrit d'una manera personal, original, preocupant-se, inquietant-se per la manera. Això és un altre gran mèrit: aquí tothom segueix els vells camins de sempre. I a aquells que no els segueixen, se'ls barren les portes del teatre.

El públic aplaudí l'obra amb entusiasme. I amb entusiasme aplaudim nosaltres al públic. I als intèrprets, sobretot les senyores López i Casals i els senyors Bruguera i Heras.

PER L'EXPOSICIO

Prepari's, senyor Esteve; ara és l'hora de presumir.

Per casualitat, no li sobren quatre o cinc caballs?

ESPANYOL

“El fi d'un corrido” — títol que és un atemptat a la gramàtica — és un vodevil que signa un senyor Pep Barrafixa. Hom diu si sota aquest pseudònim s'amaga el prolífic autor Alfons Roure. Nosaltres no ho volem creure: el pseudònim i l'obra són una cosa tan baixa, tan grollera, que no hi podem veure la mà d'un autor tan espiritual com Alfons Roure.

LICEU

Ahir, amb “Aida”, degué inaugurar-se la temporada de Primavera, que sembla serà bona.

Ja en parlarà el nostre company “Clau de Sol”, en el número vinent.

BOB.

ENTREACTES

“Jo no ho sabia que el món era així”.

Aquesta obra, d'Amadeu Vives, que havia d'estrenar-se el passat dimarts, no s'estrena fins avui. I això si Déu vol.

Però és allò que diuen: “Un bon dinar fa de bon esperar”.

OBRA NOVA A L'ESPAÑOL

Josep Santpere ja té un acte d'aquella obra de què parlàvem. Sembla que es tracta d'un crim sensacional que donarà els diners a cabassos.

MARIA LLUISA RODRIGUEZ

Avui celebra el seu benefici aquesta actriu de Romea, una de les dames joves més distingides del Teatre català. Les obres escollides són: “L'ase de Buridàn”, de De Flers i Caillavet i “La minyona suïcida”, de Santiago Rusiñol.

Maria Lluïsa Rodríguez és una de les actrius que més s'han destacat, i més personalment, aquests darrers anys. Té un nom ben guanyat en la nostra escena. L'espera una carrera d'èxits.

NOTULES

Altres llibres rebuts

“Poemes de tedi i de neguit”, de Ricard Permanyer; “Entre els isards i la boira”, de Millàs Raurell; “El Desquite”, d'E. Phillips Oppenheim; els dos primers fascicles de l'Enciclopèdia Gràfica, corresponents a *Madrid* i *Historia de España*, que signen, respectivament, Juan Chabas i Vicente Clavel, bons amics nostres; el número corresponent a Març de “La Nova Revista”; Butlletí d’“Els Blaus”, de Sarrià.

Versos d'Agustí Esclasans

Agustí Esclasans, sota els auspicis de “La Revista”, prepara un volum de “Rimes”.

Remarques

En “La Veu de Sant Martí”, cada dia més sonora i rica en modulacions, cal remarcar els articles signats per Salvador Roca i Roca, Maties Galí, J. Aleu Figuerola i F. Burrull: bona orientació, independència de criteri.

A.

Els clixés que publiquem de l'Exposició són facilitats pel Butlletí de la «Cámara Mercantil».

Si us hi fixeu, veureu a passar els ases amb les orelles dretes i remenant la cua de satisfacció.

Es que ja han començat a veure barrets de palla.

A tot arreu els homes abandonant el camp, es precipiten vers les ciutats, i formen aglomeracions urbanes cada cop més estenses... Així, set tan sols de les poblacions nordamericanes contenen la quarta part de la població total dels Estats Units.

Remarquem encara que la població de Londres i París contenen la desena part del total de la població d'Anglaterra i França, respectivament.

Es natural, doncs, que a tots els països civilitzats, la urbanització de les grans capitals sigui un problema importantíssim.

Dèiem que la farola del cap de les Rambles s'assembla a la de la plaça de la Concòrdia de París.

S'hi assembla, però, no del tot. Ens la hem mirat i remirat i no hi acabem de veure la concòrdia. La deu tenir amagada.

Passat demà, s'obre l'Exposició.

Amb aquest motiu, L'ESQUELLA DE LA TORRATXA saluda a Barcelona i li desitja la màxima prosperitat moral i material.

Un petit incendi al cine Catalunya ha produït un gros pànic al públic.

Val més, que el pànic hagi estat gros i l'incendi petit, que viceversa. Si hagués estat viceversa, potser hauríem de lamentar una versavice.

Encara no s'ha trobat el cap d'en Casado.

No sabem pas com s'ho haurà apanyat per a prendre el viatge cap a l'eternitat, sense cap.

Pobre home! No haurà pogut veure per on passava, ni haurà pogut oir gens de música celestial.

Es suscità una baralla a cops de pedra entre els vailets del carrer de Vigatans i en resultaren tres de ferits.

Aquests vailets es veu que reben una forta cultura: una cultura de pedra.

El pròxim diumenge, la simpàtica vila de Torelló dedica un banquet d'homenatge al nostre poeta Salvador Perarnau, amb motiu d'haver guanyat l'Englatina d'or als Jocs Florals d'enguany i de la publicació del seu llibre de poemes "La Rel".

La festa és organitzada pel Círcol Recreatiu "La Unió" de l'esmentada vila.

Ningú està content amb la seva sort.

Si aneu a donar un tomb pels molls, veureu com àdhuc els

peixos salten per damunt de l'aigua com si ja estessin cansats de viure a dins.

Els peixos, però, no saben que si estessin massa a fora de l'aigua s'ofegarien.

Ja som a Pàsqua granada.

Voldríem que fos ben granada, amb els blats ben alts i que vingués ben prompte la batuda i les eres fossin plenes de gra.

X. P.: Anirà.

B. X.: En efecte, no ho podem publicar. Però si estudia i treballa, podrem publicar-li altres coses. Perquè vostè ho arribarà a fer bé.

D. C. i O.: No, senyor: tampoc ho publiquem. Per la senzilla raó que la passada setmana ja tractava aquest mateix tema el nostre company Virai.

P. C. L.: Té trossos que estan bé, però, en general, no pot anar.

J. C. R.: Massa llarg!

J. V.: Li diem el mateix que al senyor D. C. i O.: el tema aquest ja l'hem tractat nosaltres.

Sents: Anirà. I ja preguntarem a la impremta què passa amb els vostres articles. Penseu, però, que tenim molt original.

X. X. X.: Encara no pot ésser. Però seguiu llegint — sobretot llegint català — i treballeu amb fe.

Alex: Dels vuit o nou dibuixos a què feu referència, no en sabem paraula. No els hem rebut. Els dos que ara envia són fluixets. Però vostè demostra condicions.

A. R.: Vostè ha millorat molt. Llàstima que ço que ens envia no passaria.

M. B. i A.: No ens agrada prou, però, per a encoratjar-lo, publicarem un dels versos.

R. A. i C.: Es massa llarg i no tenim espai. Però ens plau el tema i li pregaríem que ho fes, si li és possible, més curt.

E. R.: No, senyor: és valencià. Ara que els versos estan força bé. Llàstima que no es publiqui aquí una revista valenciana de literatura.

R. A.: No pot anar.

F. d'A. S.: No és prou recixit.

J. G. G.: Massa ingenu. Li agraïm, però, la bona voluntat.

Ll. R. C.: Amb això no hi podem fer bromes.

EL TEXT I NINOTS DEL PRESENT

NUMERO HAN ESTAT REVISATS PER

LA CENSURA GOVERNATIVA

Impremta L'Esquella i La Campana, Olm, Barcelona

Llibreria Espanyola d'Antoni López ♦ ♦ Rambla del Mig, 20, Barcelona

TELEFON 18692

O B R A N O V A

Salvador Perarnau

(Guanyador de l'Englantina d'Or en els
Jocs Florals de Barcelona d'enguany)

L A R E L

P o e m e s

Pròleg de A. ESCLASANS i Colofó de J. M. LÓPEZ-PICÓ

Un volum Ptes. 3

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no es remet, a més, 30 cèntims per a certificat. Als corresponents se'ls atorga rebaixes.

VENEN ELS PARENTS DE FORA

—Ja ens tens aquí, i no ens mourem fins que l'Exposició s'acabi.

—Què car el pagaré, el mes d'estiueig!